

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 15.12.2009
COM(2009)674 τελικό

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ) 2009/2010

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ) 2009/2010

1. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟ 2009 ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2011

Παρά τα σημάδια οικονομικής ανάκαμψης στην ΕΕ, οι προοπτικές απασχόλησης παραμένουν γενικά δυσμενείς, ενώ το γενικό ποσοστό της ανεργίας εξακολουθεί να παρουσιάζει αύξηση, αν και με βραδύτερους ρυθμούς. Ύστερα από μια περίοδο κατά την οποία βελτιώθηκαν σημαντικά οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας έως τις αρχές του 2008, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση απείλησε ένα μεγάλο μέρος αυτής της προόδου. Ενώ σε μερικά κράτη μέλη τα αποτελέσματα ήταν πολύ χειρότερα απ' ό,τι σε άλλα, από τα μέσα του 2008 και μετά, στις εξελίξεις κυριαρχεί η **μειωμένη ζήτηση για νέους εργαζομένους** (περίπου -30%), η **συρρίκνωση της απασχόλησης** (-1,9% = 4,3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας), και η **αυξανόμενη ανεργία**, ειδικά μεταξύ των ομάδων που βρίσκονταν ήδη σε μια σχετικά ασθενέστερη θέση στην αγορά εργασίας πριν από την κρίση (νέοι, εργαζόμενοι με χαμηλή εξειδίκευση, μετανάστες). Αυτή η σοβαρή επιδείνωση απεικονίζει τη συρρίκνωση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς/τα επαγγέλματα που πλήττονται περισσότερο από την ύφεση, αλλά και τη διαδεδομένη χρήση των ρυθμίσεων ευέλικτης απασχόλησης, ιδιαίτερα για τους εργαζομένους με λιγότερη επαγγελματική πείρα, οι οποίοι ήταν οι πρώτοι που έχασαν τη δουλειά τους (από το δεύτερο τρίμηνο του 2008 μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2009 η απασχόληση των προσωρινών εργαζομένων μειώθηκε κατά 1,7 εκατομμύρια, εκ των οποίων το 1 εκατομμύριο στην Ισπανία).

Η αύξηση της ανεργίας στην ΕΕ δεν ήταν τόσο μεγάλη όπως θα αναμενόταν από την ταχεία μείωση του ΑΕγχΠ. Πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει μέτρα για να αποφευχθούν οι μαζικές απολύσεις, περιλαμβάνοντας την επιδότηση των μισθών και την προσαρμογή του ωραρίου εργασίας. Η συγκράτηση των μισθών και άλλες παραχωρήσεις που έγιναν με αντάλλαγμα την απασχόληση βοήθησαν επίσης να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας σε πολλούς τομείς¹.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη πρόβλεψη της Επιτροπής η οικονομία θα ανακάμψει βαθμιαία κατά τη διάρκεια των επόμενων δύο ετών (ΕΕ ΑΕγχΠ + 0,7% το 2010 και + 1,6% το 2011)². Εντούτοις, ο θετικός αντίκτυπος στην αγορά εργασίας θα αργήσει να εκδηλωθεί, δεδομένου ότι η απασχόληση αργεί να αντιδράσει στην αλλαγή της οικονομικής δραστηριότητας. Εκτιμάται ότι η μείωση της απασχόλησης θα είναι της τάξης του 2,3% το 2009 και θα μειωθεί κατά 1,2% επιπλέον το 2010 (το ποσοστό ισοδυναμεί με συρρίκνωση της απασχόλησης κατά 7,5 εκατομμύρια περίπου κατά τη διάρκεια αυτών των δύο ετών), και, επομένως, προβλέπεται ότι η ανεργία θα αυξηθεί περισσότερο σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, φτάνοντας ενδεχομένως στο 10,3% μέχρι το 2010 και ότι θα παραμείνει στο 10,2% το 2011, δηλαδή 3 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τα επίπεδα του 2008.

¹ Λεπτομερής ανάλυση των τάσεων και της απόκρισης των πολιτικών στην κρίση της απασχόλησης περιέχεται στο έγγραφο αναφοράς της Επιτροπής για το Συμβούλιο EPSCO της 30.11.2009. Για λεπτομερή στοιχεία, δείτε επίσης το μηνιαίο παρατηρητήριο της αγοράς εργασίας της ΓΔ Απασχόλησης της Επιτροπής και την έκθεση του 2009 για την απασχόληση στην Ευρώπη.

² Φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 3.11.2009

Το αν η οικονομική ανάκαμψη οδηγήσει σε αξιοσημείωτη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ή σε «ανάπτυξη χωρίς θέσεις απασχόλησης» θα εξαρτηθεί κατά μεγάλο μέρος από την επιτυχία των στρατηγικών εξόδου από την κρίση που προετοιμάζουν τα άτομα και τις επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τις δομικές προκλήσεις, καθώς και από την αποδοτικότητα των δημόσιων πολιτικών για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας με σκοπό την επίτευξη υψηλών επιπέδων ευελιξίας και ασφάλειας. Τα κράτη μέλη θα χρειαστεί να αξιολογούν τακτικά την αποτελεσματικότητα των μέτρων κατά της κρίσης στο πλαίσιο ενός εποικοδομητικού διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους και με την υποστήριξη της αμοιβαίας μάθησης σε όλη την ΕΕ.

2. ΜΕΤΡΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟ 2009

Τα κράτη μέλη, για να δώσουν αμέσως μια ώθηση στην οικονομία και για να προστατεύσουν τις ευάλωτες ομάδες από τον αντίκτυπο της κρίσης στις αγορές εργασίας, έχουν ενισχύσει σημαντικά την πολιτική τους για την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική τους στο πλαίσιο των τριών προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης³.

2.1. Αύξηση της προσφοράς εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας

Επειδή υπάρχει κίνδυνος να αυξηθεί περισσότερο η ανεργία, εξακολουθούν να είναι αναγκαίες επιπλέον προσπάθειες για την αποφυγή της μακροχρόνιας ανεργίας και της μόνιμης αεργίας. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την αύξηση της προσφοράς εργασίας, ιδίως για τις ομάδες με διαρθρωτικά χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, προκειμένου να αποκατασταθεί η αειφόρος οικονομική ανάπτυξη και να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή. Παρά τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση των έντονων ανησυχιών συγκεκριμένων ομάδων (νέοι, μετανάστες, εργαζόμενοι με χαμηλή εξειδίκευση, άτομα με αναπηρία), αποδεικνύεται δύσκολο να οριστούν τα σωστά κίνητρα για απασχόληση γι'αυτές τις ομάδες, ιδίως σε περίοδο κρίσης. Τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα για να **βελτιώσουν τα κίνητρα εργασίας και για να γίνει η εργασία οικονομικά συμφέρουσα**, μειώνοντας τους φόρους ή αυξάνοντας τις ενδοεργασιακές παροχές: αύξηση του αφορολόγητου ορίου εισοδήματος ή προσαρμογή προς τα πάνω των φορολογικών κλιμακίων (AT, BE, DE, DK, FI, LV, MT, SE, SK)· ενισχυμένο συμπλήρωμα εισοδήματος και στοχευόμενα φορολογικά ενδοεργασιακά κίνητρα (BE, ES, FR, LT, LV, NL, SE, SK)· καθώς και μειωμένους φορολογικούς συντελεστές, που στοχεύουν συχνά σε εργαζόμενους με χαμηλά εισοδήματα (AT, DK, FI, FR, HU, LT, LU, LV, PL, SE, UK). Άλλες φορολογικές μειώσεις στοχεύουν να παροτρύνουν τις μητέρες να επιστρέψουν στην εργασία (MT) ή στην υποστήριξη των οικογενειών (AT). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει τα κίνητρα εργασίας για τους εργαζόμενους με χαμηλό εισόδημα, και πρέπει να γίνουν περισσότερα για την επίτευξη υψηλής και ισορροπημένης συμμετοχής στην αγορά εργασίας, όσον αφορά τα επίπεδα δεξιοτήτων, το φύλο (ο αποκλεισμός αποτελεί έναν κίνδυνο για τις γυναίκες, ιδίως εκείνες που έχουν αναλάβει τη φροντίδα κάποιου προσώπου) και την ηλικία.

Η κατάσταση της απασχόλησης όσον αφορά τους νέους

³ Βλ. την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο για την Ανάκαμψη της Οικονομίας του Δεκεμβρίου του 2009

Η αύξηση της ανεργίας **των νέων** (15-24 ετών) ήταν δραματική το 2009 και απαιτείται ισχυρότερη πολιτική δράση, ειδικότερα μέσω της βελτίωσης της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση και μέσω της ποσοτικής και ποιοτικής ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και εθνικής χρηματοοικονομικής υποστήριξης των επιχειρήσεων. Τα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ενδέχεται να περιορίσουν τον αντίκτυπο της κρίσης στους νέους (DE), και η εξάπλωση της μαθητείας (FIN, FR, UK) έχει τη δυνατότητα να γίνει μια πιο μόνιμη συνιστώσα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. **Οι μηχανισμοί επιδότησης της εργασίας** (BG, EL, FR, IT, UK) στηρίζουν τη ζήτηση εργασίας για τους νέους εργαζόμενους.

Ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας αποτελεί επίσης μια δομική πρόκληση σε πολλά κράτη μέλη και η κρίση έχει δείξει τον τρόπο με τον οποίο το φορτίο της ευελιξίας στην απασχόληση επιβαρύνει κυρίως τους νέους μέσω της πιο διαδεδομένης χρήσης άτυπων συμβάσεων. Απαιτούνται έντονες προσπάθειες για να μειωθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και ο διαχωρισμός και οι διακρίσεις σε βάρος των νέων που είτε έχουν ιστορικό μετανάστευσης είτε ανήκουν σε μειονότητα ή έχουν αναπηρία. Ωστόσο, έχει σημειωθεί πρόοδος, και πολλές πρόσφατες πρωτοβουλίες γίνονται στη σωστή κατεύθυνση: εγγύηση της εκπαίδευσης ή κατάρτισης (AT, DE), άμεση υποστήριξη από τα γραφεία εύρεσης εργασίας των νέων, η κατάσταση των οποίων είναι επισφαλής (DK), υποστήριξη από το «ίδρυμα εργασίας» των νέων που έχουν χάσει τη δουλειά τους (AT) ή υπηρεσίες υποστήριξης για νέους που δεν σπουδάζουν ούτε εργάζονται (MT, SI).

Οι σημερινές προοπτικές της αγοράς εργασίας περιλαμβάνουν την επείγουσα ανάγκη για εφαρμογή ολοκληρωμένων ενεργών στρατηγικών χωρίς αποκλεισμούς με ισορροπημένη και ολοκληρωμένη δράση στους τρεις πυλώνες: αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και επαρκής εισοδηματική υποστήριξη. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνουν τη μείωση της φορολόγησης της εργασίας (βλ. σ.6) μπορούν να βοηθήσουν την υποστήριξη της αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Πολλά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει συγκεκριμένα μέτρα για την υποστήριξη εκείνων που είναι οι πλέον **απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας**: στοχοθετημένες επιδοτήσεις της απασχόλησης (FI, FR, HU, IT, LT, PL, SE) και κίνητρα για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία (ES, IE, RO). Συμπληρωματικά μέτρα περιλαμβάνουν ενισχυμένα και/ή πιο προσπελάσιμα προγράμματα κατάρτισης στα περισσότερα κράτη μέλη και προώθηση των θέσεων εργασίας στην κοινωνική οικονομία ή στον μη κερδοσκοπικό τομέα (AT, ES, PL, PT, SI), καθώς και των συστημάτων ενίσχυσης της απασχόλησης (LV). Η δημιουργία θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα έχει προβλεφθεί σε λίγες μόνο χώρες (ES, CY, HU, SK), είτε λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών είτε λόγω της διστακτικότητας όσον αφορά την αποδοτικότητα τέτοιων μέτρων. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν ενσωματώσει ενέργειες στις πολιτικές τους υπέρ των μειονεκτουσών ομάδων. Ορισμένες χώρες στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τα ειδικά προβλήματα που επηρεάζουν τους Ρομ και άλλες παρόμοια περιθωριοποιημένες ομάδες, ακολουθούν μια ξεκάθαρη προσέγγιση χωρίς όμως αποκλεισμούς. Είναι σημαντικό η πρόοδος που γίνεται στην υλοποίηση αυτών των πολιτικών να παρακολουθείται και να αξιολογείται σε συνεχή βάση, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τη διάδρασή τους με τις άλλες κύριες πολιτικές.

Μέχρι τώρα, οι **εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας** δεν διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο να χάσουν την εργασία τους λόγω της κρίσης, αλλά αντιμετωπίζουν ουσιαστικές δυσκολίες να ξαναβρούν δουλειά. Πολλά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ειδικά μέτρα για την υποστήριξη της συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας (NL, PL, PT) και

για την αύξηση της ζήτησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (NL). Αν και υπάρχει γενική συμφωνία σχετικά με την ανάγκη να αποφευχθεί η πρόωρη συνταξιοδότηση, υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ότι μερικές χώρες μπορεί να στρέφονται σε αυτήν την επιλογή. Αυτό πρέπει να αποφευχθεί με καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, με την υποστήριξη της αναβάθμισης των προσόντων τους ώστε να διευκολυνθεί η επανείσοδός τους στην αγορά εργασίας και με βελτιωμένα κίνητρα για να συνεχίσουν να εργάζονται μέσω των συνταξιοδοτικών συστημάτων τους, της φορολογίας και άλλων δομών.

Παρά τη γενική πτώση της ζήτησης νέων εργαζομένων, ορισμένες χώρες (BE, DE, FI, FR, LT) που αντιμετωπίζουν ελλείψεις στην απασχόληση και στα προσόντα εξακολουθούν να προωθούν ενεργά τη ζήτηση εργατικού δυναμικού μέσω της **οικονομικής μετανάστευσης**. Συγκεκριμένα μέτρα για την προσέλκυση εργαζομένων με υψηλή εξειδίκευση (DE, FI, FR, LT), απλοποίηση των διαδικασιών παράτασης της ισχύος της θεώρησης και των αδειών παραμονής (FI, PT), και έκδοση ειδικής θεώρησης και αδειών παραμονής για εργαζομένους με υψηλή εξειδίκευση (FR, IE). Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν εντονότερα την πιο μακροπρόθεσμη ένταξη των μεταναστών και των απογόνων τους που ζουν ήδη στην ΕΕ, για τους οποίους η ανεργία αυξήθηκε την περίοδο της κρίσης. Οι τρέχουσες πολιτικές επικεντρώνονται κυρίως στην αναβάθμιση των επιπέδων των προσόντων τους και στη διευκόλυνση της συνολικής ένταξής τους. Χρειάζεται περισσότερη δράση η οποία να περιλαμβάνει την παρότρυνση των εταιριών να απασχολούν ένα πολυσχιδέστερο εργατικό δυναμικό, για παράδειγμα μέσω χαρτών ποικιλομορφίας (BE, DE, ES, FR).

Οι **δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης** πρέπει να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο αριθμό ανέργων και ο εκσυγχρονισμός τους είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Πράγματι, αυτός ο σκοπός έχει επιδιωχθεί μέσω οργανωτικών συγχωνεύσεων/ενισχυμένης συνεργασίας των υπηρεσιών ένταξης και ασφάλισης (DK, EE, EL, FI, FR, HU, NL, SI), νέων ειδών παροχής υπηρεσιών που βασίζονται σε έναν συνδυασμό υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου και προσωπικών υπηρεσιών (EE, EL, IE, MT, RO, UK/Σκωτία), παροχής ειδικών συμβουλών σε εταιρίες για την κατάρτιση των εργαζομένων και έγκαιρης προορατικής παρέμβασης σε περίπτωση απολύσεων (AT, BG, DK, EE, IE, MT, NL) και καθοδήγηση για την ανακατάταξη για εργαζομένους και εργοδότες (DE, BE, FI, IE, LU, PT, UK). Ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης συνεργάζονται στενά με ιδιωτικά γραφεία απασχόλησης (AT, FR, NL). Αυτές οι προσεγγίσεις θα μπορούσαν να εμπνεύσουν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις σε άλλες χώρες, και με τη συστηματικότερη αξιολόγηση θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν στοιχεία για τον προσδιορισμό αποδοτικότερων και αποτελεσματικότερων διαδικασιών και προγραμμάτων, ειδικά σε περιόδους αυξημένης δημοσιονομικής στενότητας.

Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας έχουν υποστεί μια ισχυρή πίεση από την κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας. Οι αυτόματοι σταθεροποιητές είχαν ουσιαστικό ρόλο στο μετριασμό του άμεσου κοινωνικού αντικτύπου της ύφεσης, αν και σε διαφορετικό βαθμό στην ΕΕ· επομένως, διάφορα κράτη μέλη διαπίστωσαν επίσης την ανάγκη να προσαρμόσουν τη διάρκεια (CZ, ES, LT, RO), το επίπεδο (BE, BG, CZ, EL) ή την κάλυψη (IT, PT) των παροχών, ή να δημιουργήσουν νέα ή μεγαλύτερα συστήματα στήριξης του εισοδήματος για όσους δεν δικαιούνται επίδομα ανεργίας (π.χ. FR, LV). Μερικά κράτη μέλη, εκτός από την ομάδα των ατόμων που δικαιούνται επιδόματα ανεργίας, επέκτειναν την υποστήριξή τους στις ευάλωτες ομάδες (BE, CY, FR, PL) και τους χαμηλοσυνταξιούχους (CY, RO). Η ικανότητα των κρατών μελών να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ζήτηση για κοινωνική ασφάλιση ποικίλλει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο· αυτή η πρόκληση αναπόφευκτα θα

λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις με την πάροδο του χρόνου και υπογραμμίζεται η ανάγκη για ισχυρές πολιτικές ενεργοποίησης.

Η απασχόληση των γυναικών

Τα στοιχεία της αγοράς εργασίας δείχνουν ότι το 2009 οι γυναίκες γενικά δεν επλήγησαν τόσο πολύ από την ανεργία όσο οι άνδρες. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες ανισότητες σε πολλά κράτη μέλη όπου παρουσιάζονται χαμηλότερα ποσοστά δραστηριότητας και υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των γυναικών. Λόγω της κρίσης, έχουν καθυστερήσει ή ακυρωθεί ορισμένα μέτρα για την ισότητα των δύο φύλων και δεν έχει ληφθεί κανένα νέο μέτρο εκτός από την υποστήριξη των νέων θέσεων εργασίας στον τομέα της περίθαλψης (FI, NL, UK). Η ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των δύο φύλων πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρότερα στις πολιτικές για την απασχόληση, ιδίως κατά τον προσδιορισμό και την υλοποίηση των πολιτικών για την ανάκαμψη. Πολλά κράτη μέλη έχουν συνεχίσει να προωθούν τη **συμφιλίωση** μεταξύ της εργασίας και της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής, κυρίως με τη μεγαλύτερη πρόσβαση στις υπηρεσίες παιδικής φροντίδας για μικρά παιδιά ή παιδιά προσχολικής ηλικίας και/ή με τη βελτίωση της ποιότητάς τους, καθώς και με την υποστήριξη της φροντίδας άλλων εξαρτώμενων ατόμων (ES, PT). Πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στα **συστήματα άδειας μητρότητας και/ή παροχών** αποσκοπούν στην ενίσχυση της συμμετοχής/επιστροφής των γυναικών στην αγορά εργασίας (AT, DE, HU) και στη βελτίωση των δικαιωμάτων για γονική/πατρική άδεια ή στην προστασία των εργαζομένων που ασκούν το δικαίωμα της άδειας (BG, NL, PT). Έχουν βελτιωθεί τα δικαιώματα στις μορφές ευέλικτης εργασίας (HU, RO, SK, UK) καθώς και η προστασία των εργαζομένων που απασχολούνται με μορφές ευέλικτης εργασίας (LT, SK). Αν και οι **διαφορές στις αμοιβές γυναικών και ανδρών** δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στα περισσότερα κράτη μέλη, ωστόσο, έχουν ληφθεί ορισμένα νέα μέτρα: καλύτερη διαφάνεια (DE, UK), αναθεώρηση των συστημάτων αξιολόγησης της εργασίας (BE), παρέμβαση της επιθεώρησης εργασίας και νέες έρευνες (NL), και νέα τριμερής στρατηγική (FI).

2.2. Βελτίωση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων και επιχειρήσεων

Τα κράτη μέλη, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο ετών, έχουν εστιάσει στην ανάπτυξη της προσέγγισης ευελιξία με ασφάλεια, και έχουν αρχίσει να διατυπώνουν περιεκτικές διαδρομές ευελιξίας με ασφάλεια σύμφωνα με τις ατομικές δομικές προκλήσεις και τις αρχικές θέσεις. Από την αρχή της κρίσης, υπάρχει τεράστια πίεση για προσαρμοστικότητα και έχει μετατοπιστεί το βάρος σε μέτρα που βοηθούν την προσαρμογή στο νέο πλαίσιο σε μια μάλλον βραχυπρόθεσμη προοπτική. Τα κύρια μέτρα που έχουν ληφθεί σε αυτό το πλαίσιο είναι προσωρινά μέτρα για τη μειωμένη παραγωγή μέσω **ρυθμίσεων ευέλικτης εργασίας**, συνήθως μέσω ρυθμίσεων εργασίας μειωμένου χρόνου ώστε να αποτρέπονται οι απολύσεις και η απώλεια ανθρώπινου δυναμικού⁴.

Ορισμένα κράτη μέλη, κάτω από τεράστια οικονομική πίεση, έχουν εισαγάγει ή προβλέπουν **συγκράτηση των μισθών** στο δημόσιο τομέα (BG, EL, LT, LV, RO). Στις Κάτω Χώρες, η **συγκράτηση μισθών μεσοπρόθεσμα σε όλη την οικονομία αντιστάθμισε τη μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης**.

⁴ Περισσότερες λεπτομέρειες για τις ρυθμίσεις εργασίας μειωμένου χρόνου παρέχονται στο έγγραφο της Επιτροπής για το Συμβούλιο EPSCO (πρβλ. υποσημείωση 1).

Το υψηλό μη μισθολογικό κόστος εργασίας και το υψηλό **μη φορολογικό κόστος** αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την απασχόληση. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, το μέσο μη φορολογικό κόστος της εργασίας στην ΕΕ των 27 παραμένει στο επίπεδο του 2000 δηλαδή 40½% περίπου. Τα μέτρα που λαμβάνονται με σκοπό τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας περιλαμβάνουν τη μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (BE, BG, CZ, DE, ES, FI, HU, SE) και την αναθεώρηση του φορολογικού συστήματος με σκοπό τη μείωση **του κόστους της εργασίας**. Προκειμένου οι εργαζόμενοι να διατηρήσουν τη θέση εργασίας τους και/ή να προαχθούν οι προσλήψεις, το **κόστος της απασχόλησης** έχει μειωθεί σε ορισμένα κράτη μέλη, με επίκεντρο τους χαμηλόμισθους εργαζομένους (CZ), τις ΜΜΕ (NL), τους αυτοαπασχολούμενους (SK) είτε δόθηκαν φορολογικά κίνητρα ώστε να παροτρύνουν τους άνεργους να δημιουργήσουν μια επιχείρηση (PT). Μια εναλλακτική προσέγγιση που δοκιμάστηκε στη Σουηδία επιτρέπει στους εργοδότες να μεταθέσουν την καταβολή των κοινωνικών εισφορών και των φόρων μέχρι και 12 μήνες, ώστε να διευκολυνθούν οι ταμειακές ροές και οι πιστώσεις.

Ο **κατακερματισμός** της αγοράς εργασίας εξακολουθεί να είναι μια πρόκληση. Αν και ορισμένες χώρες (BG, CY, EE, HU, LT, PT) έχουν αναθεωρήσει τη **νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης** τα τελευταία χρόνια ώστε να είναι σύμφωνη με την προσέγγιση της ευελιξίας με ασφάλεια, ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω δράση για την πρόληψη του κατακερματισμού των αγορών εργασίας η οποία απειλεί τις μακροπρόθεσμες επιδόσεις της αγοράς εργασίας, ιδιαίτερα για συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες. Ήδη από το 2008, στα περισσότερα κράτη μέλη παρατηρήθηκε μείωση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής απασχόλησης, δεδομένου ότι η κρίση τείνει να πλήττει πρώτα αυτού του είδους τις ρυθμίσεις εργασίας. Σύμφωνα με τις εξελίξεις του 2009, λόγω του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας προκύπτει ότι την «ευελιξία» επωμίζονται κυρίως οι εργαζόμενοι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου: αυτή η ανισότητα είναι επιβλαβής και αναποτελεσματική και απαιτεί μια καλύτερη ισορροπία της ευελιξίας με ασφάλεια μεταξύ όλων των εργαζομένων.

Η αδήλωτη εργασία παραμένει ένα επίμονο χαρακτηριστικό γνώρισμα της αγοράς εργασίας: σε ορισμένα κράτη μέλη αντιστοιχεί στο ένα πέμπτο της εθνικής οικονομίας και λαμβάνονται ορισμένα μέτρα. Στην Πορτογαλία, οι παράτυπες ανεξάρτητες συμβάσεις εργαζομένων τιμωρούνται τώρα σοβαρά. Μερικές χώρες (BG, CY, EL, HU, MT) έχουν βελτιώσει τους μηχανισμούς επιθεώρησης και έχουν αυξήσει τις κυρώσεις ή έχουν εισαγάγει επιτυχή συστήματα παραστατικών (BE). Γενικά, χρειάζεται ισχυρότερη δράση για να τηρηθεί η δέσμευση για τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε επίσημη απασχόληση.

Η γεωγραφική κινητικότητα στην ΕΕ παραμένει χαμηλή: Μόνο λίγα κράτη μέλη έχουν λάβει νέα μέτρα που περιλαμβάνουν περιφερειακές εκθέσεις απασχόλησης (BG), ειδική υποστήριξη που προσφέρεται για την κινητικότητα μεταξύ των περιφερειών (DE, ES, LT) καθώς επίσης και επενδύσεις στην υποδομή των μεταφορών (LT, SK). Τα κίνητρα για την ενίσχυση της κινητικότητας στην απασχόληση, όπως φορολογικές απαλλαγές για τους εργαζομένους που μετακινούνται καθημερινά, αυξήθηκαν στην AT, DE, ES, LT, NL και SK.

2.3. Αύξηση των επενδύσεων στις δεξιότητες και το ανθρώπινο δυναμικό

Η οικονομική ύφεση υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για μεταρρύθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, για περισσότερες επενδύσεις στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και για εξασφάλιση καλύτερης αντιστοιχίας μεταξύ της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας και για περισσότερη κινητικότητα π.χ. μέσω της βελτίωσης των γλωσσικών δεξιοτήτων. Σε αυτό το σημείο, τα

περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν μια σειρά δομικών προκλήσεων: ορισμένες μεταρρυθμίσεις έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί, αλλά τα αποτελέσματα είναι ακόμα ανάμικτα και πρέπει να γίνουν ακόμα πολλά με επίκεντρο τις πολιτικές υπέρ της ανάπτυξης (εκπαίδευση, καινοτομία και πράσινες τεχνολογίες).

Οι στρατηγικές για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων ως βραχυπρόθεσμα μέτρα έχουν εφαρμοστεί σε διάφορα κράτη μέλη, συχνά με την υποστήριξη του ΕΚΤ. Για την προώθηση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων, έχει προαχθεί η κατάρτιση στην απασχόληση (AT, BG, CY, EL, IT, LU, MT, PT, SE, UK). Τα μέτρα αυτά είναι τα καλύτερα όταν επικεντρώνονται στον προσδιορισμό νέων θέσεων εργασίας και στις απαιτήσεις τους όσον αφορά τις δεξιότητες. Διάφορα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει στρατηγικές νέων δεξιοτήτων που προσαρμόζονται καλύτερα ώστε να **ικανοποιήσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας** (AT, BE, DK, MT, RO, SK). Επιπλέον, έχει επιταχυνθεί η βελτιωμένη συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για τον προσδιορισμό των μελλοντικών αναγκών και την ανάπτυξη προγραμμάτων (BE, BG, MT, SI) με τους κοινωνικούς εταίρους που διαδραματίζουν έναν βασικό ρόλο σε μερικά κράτη μέλη (BG, DK, FI, LU).

Η ικανότητα των κρατών μελών να **προβλέπουν τις ανάγκες σε δεξιότητες και να προνοούν** ποικίλλει. Αναπτύσσεται ένα νέο προηγμένο σύστημα στη Φινλανδία με την υποστήριξη του ΕΚΤ. Η βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη είναι απαραίτητη για να αποτραπεί η συμφόρηση. Μερικά κράτη μέλη περιγράφουν ενδιαφέρουσες μελέτες και προσεγγίσεις για την πρόνοια όσον αφορά τις δεξιότητες (ανάλυση αγοράς εργασίας, έρευνες μεταξύ των εργοδοτών στην CY, IE, LT, RO), συχνά με την υποστήριξη του ΕΚΤ. Τόσο η πρόβλεψη των δεξιοτήτων όσο και η πρόνοια πρέπει να ενισχυθούν στο μέλλον, και μέσω της εκτίμησης των μελλοντικών αναγκών από τον κλάδο και τους εκπαιδευτές.

Μερικά κράτη μέλη (AT, BE, DE, EE, ES, IE, MT, NL, PT) έχουν σχεδιάσει πιο μακροπρόθεσμα και συγκεκριμένα σχέδια για την **απόκτηση προσόντων**. Υπάρχει μια σαφής τάση προς την ανταγωνιστικότητα με βάση τη διδασκαλία και τη μάθηση, ιδίως στα σχολικά προγράμματα. Η υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων, το οποίο προωθεί μεγαλύτερη **διαφάνεια των προσόντων** με βάση το αποτέλεσμα της μάθησης, εισέρχεται σε ένα αποφασιστικό στάδιο. Τα περισσότερα κράτη μέλη σημειώνουν σημαντική πρόοδο στην ανάπτυξη των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων που αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από το 2010, καλύπτοντας όλα τα επίπεδα και τους τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης και χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς των πλαισίων τους το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων. Μερικά κράτη μέλη έχουν εντείνει τις προσπάθειες να διευκολύνουν την **επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης** (AT, ES, FR, IE, LT, LU, NL, SE, SI)⁵. Ορισμένες χώρες έχουν λάβει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του ρόλου της ανώτερης εκπαίδευσης στη συνέχιση της επαγγελματικής ή προσωπικής εξέλιξης όσων ανήκουν ήδη στο εργατικό δυναμικό (BE, EL, FI, IT, LT, NL).. Ωστόσο, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να λάβουν ισχυρότερα κίνητρα για να αναπτύξουν πιο ευέλικτα προγράμματα σπουδών και τρόπους συμμετοχής και για να επεκτείνουν την επικύρωση προγενέστερης μάθησης.

Η **χρηματοδότηση της διά βίου μάθησης** είναι μια κρίσιμη πτυχή ειδικά στο πλαίσιο των περιορισμών των δαπανών και των δημόσιων και των ιδιωτικών προϋπολογισμών. Πολλά κράτη μέλη έχουν αυξήσει τις δαπάνες τους για τη διά βίου μάθηση των εργαζομένων με χαμηλή εξειδίκευση και των ανέργων. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να υποστηρίζουν

⁵ Βλ. COM(2009) 640 της 24.11.2009.

το συνδυασμό μειωμένου ωραρίου και επιπλέον κατάρτισης (BE, CZ, DE, FR, IE, LU, LV, PT). Οι προσπάθειες για την κατάρτιση και την επανεκπαίδευση των ενηλίκων περιλαμβάνουν επίσης μέτρα για να κατευθύνουν τους πόρους προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση (DE, IE, UK). Έχει θεσπιστεί ο μηχανισμός χρηματοδότησης για να βοηθηθούν οι ΜΜΕ να καταρτίζουν εργαζομένους (DE, HU, SI).

2.4. Η χρήση της οικονομικής βοήθειας της ΕΕ για την ενίσχυση των ενεργειών προτεραιότητας

Προκειμένου να μπορέσουν τα κράτη μέλη να χρηματοδοτήσουν ενέργειες για την καταπολέμηση της κρίσης με τη βοήθεια των χρηματοοικονομικών πόρων της ΕΕ που αποσκοπούν στην υποστήριξη των ατόμων, η Επιτροπή τροποποίησε τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)** για να βελτιώσει την ικανότητα του ΕΚΤ να επισπεύσει την υλοποίηση των προγραμμάτων τα οποία να αποσκοπούν σε τομείς και ομάδες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη από υποστήριξη. Μερικά κράτη μέλη (AT, DE, HU, IE, LT, LV, NL, UK) έχουν χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα τροποποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων τους ώστε να προσαρμοστούν στην περίοδο της κρίσης, ενώ άλλα χρησιμοποίησαν την ήδη υπάρχουσα ευελιξία των προγραμμάτων ΕΚΤ για να στρέψουν τις παρεμβάσεις σε εκείνους που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση.

Τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν επίσης το ΕΚΤ για την υλοποίηση των **προτεραιοτήτων του Ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας (EERP)**, παραδείγματος χάριν για να διευρύνουν την κάλυψη των επιδομάτων ανεργίας (IT), να επεκτείνουν τους πιθανούς δικαιούχους ΕΚΤ σε όλες τις ηλικιακές ομάδες (AT), να επεκτείνουν τα σχέδια μειωμένου ωραρίου (DE, EL) και να τα συνδυάσουν με κατάρτιση (CZ) ή να αυξήσουν την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας (PT). Άλλα κράτη μέλη τροποποίησαν τα προγράμματα ΕΚΤ λαμβάνοντας βραχυπρόθεσμα μέτρα κατά της κρίσης που στόχευαν συγκεκριμένα σε ανέργους, όπως η μεταφορά πόρων σε ενέργειες που υποστηρίζουν την απασχολησιμότητα των ανέργων (UK/Ουαλία), ο προσανατολισμός των προτεραιοτήτων τους στους ανέργους (IE), ή η προσαρμογή τους στις σημαντικές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές σε μια συγκεκριμένη περιφέρεια (ES/Navarra). Η Πολωνία άλλαξε τα κριτήρια επιλογής για να εξασφαλίσει ότι τα προγράμματα ΕΚΤ είναι προσιτά στους εργαζομένους στους τομείς που επλήγησαν ιδιαίτερα από την κρίση.

Ο αριθμός των αιτήσεων των κρατών μελών στο **Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (EGF)** αυξήθηκε κατακόρυφα το 2009 (20 σε σχέση με 5 το 2008). Συνολικά 12 χώρες ζήτησαν υποστήριξη για 24 300 εργαζομένους που έχασαν τη δουλειά τους σε τομείς όπως η χαλυβουργία και η αυτοκινητοβιομηχανία, η μεταποίηση, οι κατασκευές και οι αερομεταφορές που αντιστοιχούν σε συνολικό ποσό 152,7 εκατομμυρίων ευρώ.

3. Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Τα μέτρα των κρατών μελών για την απασχόληση όσον αφορά την αντιμετώπιση της κρίσης έχουν συμβάλει σημαντικά στη σταθεροποίηση των οικονομιών και, σε πολλές περιπτώσεις, έχουν περιορίσει τον δυσμενή αντίκτυπο στην απασχόληση το 2009. Ωστόσο, πρέπει να αντιμετωπιστούν πολλές **προκλήσεις**: η κρίση έχει τονίσει τα **δομικά προβλήματα**, ιδιαίτερα τον κίνδυνο υψηλότερης μακροχρόνιας και διαρθρωτικής ανεργίας, της συνεχιζόμενης αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και αναγκών, και τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας των

πλέον μειονεκτουσών ομάδων. Επιπλέον, η **κοινωνική και εδαφική συνοχή** της ΕΕ διατρέχει τον κίνδυνο, δεδομένου ότι η κρίση έχει επηρεάσει τις χώρες και τις περιφέρειες με πολύ διαφορετικό τρόπο και βαθμό έντασης, να οδηγήσει σε διαφορετικά αποτελέσματα της αγοράς εργασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη την προοπτική της ανεργίας που εξακολουθεί να αυξάνεται και την έλλειψη των κενών θέσεων εργασίας το 2010, πρέπει να διατηρηθούν αυστηρά μέτρα στην αγορά εργασίας βραχυπρόθεσμα. Σε αυτό το πλαίσιο, το βασικό ζήτημα είναι να ενισχυθεί η **συνοχή μεταξύ των βραχυπρόθεσμων μέτρων και των μακροπρόθεσμων διαρθρωτικών αλλαγών**.

Η υπερβολική παράταση ορισμένων μέτρων που έχουν ληφθεί τους τελευταίους μήνες για την αντιμετώπιση της κρίσης στην απασχόληση θα μπορούσαν να έχουν μακροπρόθεσμα έναν αρνητικό αντίκτυπο στην παραγωγικότητα, τις επιδόσεις της αγοράς εργασίας και τις δημοσιονομικές θέσεις των κρατών μελών. Η βελτίωση της ασφάλειας στην απασχόληση, η ενίσχυση των μεταβάσεων και η μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας καθώς και η διασφάλιση της δημοσιονομικής ισορροπίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές, και δίνουν έμφαση στην ανάγκη για ολοκληρωμένες απαντήσεις της πολιτικής σύμφωνα με την προσέγγιση ευελιξίας με ασφάλεια. Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπόψη τα θετικά σημάδια που αρχίζουν να διαγράφουν μια άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας το 2010, το βασικό ζήτημα τους επόμενους μήνες θα είναι να καθοριστεί πότε και πώς θα **καταργηθούν σταδιακά τα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης**: Η πρόωπη κατάργηση αυτών των μέτρων θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση και τη ζήτηση εργασίας ενώ η κατάργησή τους με καθυστέρηση θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στην ανάκαμψη και θα έθετε σε κίνδυνο τους μεσοπρόθεσμους στόχους για ανάπτυξη, με βραδύτερο ρυθμό μείωσης της ανεργίας, χαμηλή παραγωγικότητα ή δυσχερή δημοσιονομική θέση.

Ενώ οι περιορισμοί και οι καταστάσεις διαφέρουν και θα απαιτήσουν διαφορετικές στρατηγικές, τα κράτη μέλη έχουν διάφορους **κοινούς στόχους της πολιτικής για την απασχόληση**: η υψηλότερη ανεργία πρέπει να αντιστραφεί και να μην γίνει διαρθρωτική· πρέπει να βελτιωθεί η μετάβαση από τη μια θέση εργασίας στην άλλη, ιδίως μέσω της καλύτερης αντιστοιχίας δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας· οι νέοι και οι υπόλοιποι που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση χρειάζονται συνεχή στήριξη· η αναβάθμιση των δεξιοτήτων πρέπει να συνδεθεί καλύτερα με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας· και η συμμετοχή στην αγορά εργασίας πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο ειδικά για τις γυναίκες, τους ηλικιωμένους εργαζόμενους και τους μετανάστες. Για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι πρωταρχικής σημασίας μια **συντονισμένη προσέγγιση σε όλη την Ευρώπη**.

Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχουν **τρεις μεγάλες κατηγορίες προκλήσεων** για τις μελλοντικές πολιτικές απασχόλησης, στις οποίες πρέπει να προσαρμοστούν τα μέτρα κατά της κρίσης στο πλαίσιο συνεχών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων:

- Η ανάγκη να **ενισχυθούν τα υπάρχοντα μέτρα κρίσης**. Αυτό θα προκύψει ιδιαίτερα, αν και όχι αποκλειστικά, για εκείνα τα κράτη μέλη στα οποία η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά το προσεχές έτος. Σε αυτό το σημείο, το κλειδί είναι η εστίαση **στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας** αυτών των μέτρων. Ειδικότερα, οι ρυθμίσεις εργασίας μειωμένου χρόνου μπορούν να δικαιολογούνται προσωρινά για βιώσιμες θέσεις εργασίας εφόσον συνεχίζει να αυξάνεται η ανεργία - αλλά τα κριτήρια επιλεξιμότητας πρέπει να είναι πολύ πιο αυστηρά σε σχέση με εκείνα που εφαρμόζονται το 2009. Αυτά τα συστήματα, τα οποία μπορούν να μετριάσουν τον κοινωνικό αντίκτυπο της κρίσης βραχυπρόθεσμα, να εξοικονομήσουν στις επιχειρήσεις σημαντικά ποσά από την απόλυση και την πρόσληψη και

να αποτρέψουν την απώλεια ανθρώπινου δυναμικού ειδικού για την επιχείρηση, μπορούν να οδηγήσουν τις εταιρίες σε μαζικό πλεόνασμα προσωπικού μακροπρόθεσμα και ενδέχεται να καθυστερήσουν τις αναγκαίες αναδιαρθρώσεις. Τα κράτη μέλη που βρίσκονται αντιμέτωπα με την αυξανόμενη ανεργία πρέπει επίσης να εξετάσουν το ενδεχόμενο να δώσουν περισσότερο βάρος σε άλλα μέτρα που έχουν αποδείξει ότι ασκούν ευνοϊκή επίδραση στις αγορές εργασίας, ενισχύοντας ιδιαίτερα την **ικανότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης** να παρέχουν μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση στη βοήθεια αναζήτησης εργασίας πριν από την απόλυση. Επιπλέον ορισμένες προσωρινές αλλαγές που έγιναν κατά τη διάρκεια της κρίσης θα μπορούσαν να είναι η ευκαιρία για σταθερότερες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των ιδρυμάτων που είναι ειδικά στην αγορά εργασίας. Αυτό ισχύει ιδίως για αλλαγές που έγιναν σε ορισμένες χώρες όσον αφορά τον σχεδιασμό των συστημάτων ασφάλισης κατά της ανεργίας ή των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας. Τέλος, τα βραχυπρόθεσμα μέτρα που είναι σύμφωνα με την προσέγγιση ευελιξίας και ασφάλειας και περιλαμβάνουν κίνητρα προσαρμοσμένα στην εργασία μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας.

- Η ανάγκη να **επαναπροσανατολιστούν τα μέτρα κατά της κρίσης**. Αυτό θα προκύνει ειδικά στις χώρες που δέχονται ισχυρή πίεση για φορολογική σταθεροποίηση. Το βασικό ζήτημα σε αυτό το σημείο είναι να **μειωθούν οι παγίδες της αεργίας και της ανεργίας** (κυρίως να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών), εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ασφάλεια εισοδήματος για όσους το έχουν περισσότερο ανάγκη και για όσους βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο. Εξάλλου, είναι επίσης αλήθεια ότι, ενώ τα αντιπαραγωγικά παθητικά μέτρα που θεσπίστηκαν σε προηγούμενες περιόδους ύφεσης πρέπει να αποφευχθούν (πρόωρη συνταξιοδότηση, προσφυγή σε παροχές αναπηρίας και ασθένειας), τα μέτρα εισοδηματικής υποστήριξης έχουν αντίθετα ανακουφίσει πολλά άτομα που βρέθηκαν σε ανάγκη από την αρχή της κρίσης, και, επομένως, έχουν συμβάλει σημαντικά στην πρόληψη της φτώχειας. Επιπλέον, η εμπειρία δείχνει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο για τους ανθρώπους που είναι απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τα ενεργά μέτρα όπως η κατάρτιση και η παροχή συμβουλών εργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο τόσο της **εσωτερικής όσο και της εξωτερικής ευελιξίας**. Αποτελεί προτεραιότητα να αντιμετωπιστεί ο αυξανόμενος κατακερματισμός της αγοράς εργασίας ενόψει της βελτίωσης της κατάστασης των εργαζομένων με άτυπες συμβάσεις που δεν καλύπτονται συχνά κατάλληλα από τα συστήματα ασφάλισης της ανεργίας και τα ενεργά μέτρα υπέρ της εργασίας (καθώς απευθύνονται συνήθως σε όσους δικαιούνται τα επιδόματα ανεργίας). Ο τελευταίος στόχος είναι να μετατοπιστεί η εστίαση από την προστασία της εργασίας σε ένα ευρύτερο σύστημα που επιτρέπει την επανένταξη στην αγορά.

- Η ανάγκη να **καταργηθούν σταδιακά τα μέτρα κρίσης**. Αυτή η ανάγκη θα ανησυχήσει αμέσως τις χώρες όπου οι οικονομικές προοπτικές και οι προοπτικές απασχόλησης είναι οι ευνοϊκότερες και μπορούν να εστιάσουν πλήρως στις **διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις**. Θα υπάρξει επιπλέον πίεση για μακροπρόθεσμες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας η οποία θα αντιμετωπίσει τώρα μεγαλύτερο αριθμό ανέργων· η αύξηση της αποτελεσματικότητας αυτών των μέτρων θα είναι υψηλή προτεραιότητα. Απαιτούνται μεταρρυθμίσεις που εμπνέονται από την ευελιξία με ασφάλεια και βελτιώνουν την ευελιξία και την ασφάλεια των αγορών εργασίας· και πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της προστασίας της απασχόλησης και της ασφάλειας στην αγορά, να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ της αναδυόμενης ζήτησης και των δεξιοτήτων που διατίθενται σήμερα στην αγορά, να προωθηθεί η κινητικότητα της εργασίας στις περιφέρειες και στα επαγγέλματα και να ενισχυθεί η προσαρμογή των μισθών στις εξελίξεις της παραγωγικότητας. Ο τελευταίος στόχος είναι να

αυξηθεί η ανθεκτικότητα της οικονομίας στους μελλοντικούς συγκεκριμένους κλονισμούς ανά τομέα ή χώρα.